

Jaroslav Kolár

Symposium se rozvinulo v referátech a v diskusních příspěvcích oborově i tematicky do úctyhodné šíře, takže je na čase připomenout zase jeho výchozí téma - příroda a společnost v kultuře 19. století - a uvědomit si, že shromáždění odborníci z různých oborů mají vzácnou příležitost zauvažovat společně v názorové konfrontaci o odpovědi na základní otázky daného tématu. Myslím, že k tomu dal vynikající podnět referát dr. Librové.

Sám se domnívám, že výchozím momentem pro studium problému je vztah mezi obecným dobovým pojetím přírody a uměleckou tvorbou a jejím vývojem v dané epoše: umělecká tvorba různých oborů nepochybně měla - mimo jiné - i přímý vztah k pojmání přírody ve společnosti své doby. Toto pojmání se do ní reflektovalo a sublimovalo. Zjišťovat obecné dobové - tj. mimo-umělecké - pojmání a prožívání přírody v minulé epoše je ovšem práce svízelná a nevděčná - nejde o vztah homogenní a jednoznačný, má nepřehledné množství individuálních faset a nejrozmanitějších projevů, v úplnosti nikdy nepostižitelných -, ale není beznadějná: např. dr. Vít uváděl ve svém referátu příklady z dobových ohlasů Smetanova Z českých luhů a hájů s úvahami na téma "co to vlastně Smetana svou hudbou maluje" - v uvažovaných možnostech se přece obecný dobový názor na přírodu svým způsobem vyjevuje.

Vztah mezi dobovým pojetím přírody /třebaže vnitřně rozrůzněným/ a jeho uměleckou reflexí je patrně svým způsobem modelový, uplatňoval se asi i v jiných epochách. Rýsuje se však otázka: Je ve vztahu k přírodě v 19. století něco specifického? Domnívám se, že je /a že odpověď byla do značné míry naznačena už v referátu dr. Librové/: podle mého mínění vztah k přírodě, artikulovaný v největších výtvarných, literárních a hudebních dílech 19. století /který ve své době nepředstavoval normu pro uměleckou tvorbu v daných oblastech/ pomohl formovat až dodnes převládající hodnotovou představu, vytvo-

řil jakousi quasi-normu v obecném pojmání přírody v následujících obdobích až po naše časy - a kdoví, zda ne ještě pro příští generace. Je dobrým zvykem tohoto sympozia uvádět pro každý přednesený názor doklady. Mám jediný. Při smutečním obřadu za básníka Jaroslava Seiferta hrála Česká filharmonie velkou část Smetanova Z českých luhů a hájů. Nešlo o běžné provedení známé skladby: výjimečnost situace a to, že dílo nebylo provedeno celé /přednesená část plnila tak funkci jakéhosi "citátu" sui generis/, zmobilizovalo jeho rozmanité konotace. Bylo to náležité, kompetentní, výmluvné - a každému srozumitelné. Myslím, že i těm, kdo nevěděli, o jakou skladbu jde.